

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, In
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtationes
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

IV. Refertur, & impugnatur alia sententia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](#)

ificans, pulchritudo animæ. Consequens autem est absurdum. Sequela vero probatur ex dictis quia illa est forma proximè sanctificans, & rectificans, quæ non ratione alterius, sed ratione sui expellit & abstergit fortes, ac maculas peccati: hoc enim est formaliter rectificare, mundare formaliter, seu tollere fortes à subiecto: hoc autem munus competit formaliter actioni, non gratia: nam gratia secundum se, & ratione sui nullam habet repugnaciam cum macula peccati venialis. sed solum repugnat ratione alterius, scilicet, ratione illius actionis, quæ producitur: ergo actio ipsa est ratio formalis proxima illius repugnaciarum, atque ideo actio est ratio formalis proxima mundandi animam, & expellendi fortes, quæ cum illa sola repugnant, non cum gratia, nisi ratione talis actionis,

26.

Confirmatur, quia si posset diuidi effectus formalis, itavt per gratiam homo sanctificaretur, & per actionem expelleretur macula peccati, eodem modo posset dici, quod per gratiam sanctificaretur, & per illam prout subest tali condonationi extrinsecum Dei expelleretur peccatum: hoc enim non esset sanctificari hominem vel iustificari per formam extrinsecam, sicut nec in ista sententia de facto sanctificatur per illam actionem, sed per solam gratiam: vel certe fatendum erit illam eamdem debere esse formam sanctificantem, & iustificantem à culpa veniali, que formaliter expellit illam culpam, & repugnat eis illa, quæ, vt vidimus erit sola illa actio, non gratia, nisi remor, & ratione alterius, atque adeo concedendum est ipsam actionem esse pulchritudinem animæ, esse formam sanctificantem, & sanctificantem à peccatis veniibus.

37.

Porid consequens illud esse absurdum nec posse coacci, quod actio ipsa sit formaliter sanctitas, iustitia, vel pulchritudo subiecti, probati potest primò, quia cùm actio sit prior suo termino, iam intelligeretur homo sanctificatus, & mundus ante ipsam gratiam, & per consequens non iustificaretur per gratiam, sed per productionem gratia, quod esset contra mentem eorum Doctorum. Secundò, quia sequeretur, maiorem sanctitatem accipere eum, qui elicit alium dilectionis Dei, cuius intuitu remittitur illi peccatum veniale commissum, quam eum, qui similem alium eliceret, nullo precedente peccato veniali, quod remittatur: nam hic secundus accipit augmentum gratia productum tali actione expulsiu peccati præteriti, que actio secundum se esset forma sanctificans: ille autem alius primus non accipit gratiam per actionem tendentem ad talem finem remittendi peccatum. Tantum ergo est actionem ipsam, prout conditetur à gratia, non esse formam sanctificantem, nec reddere hominem amabilem, aut sanctum formaliter, sed solum causaliter, quatenus est productio gratia, & sanctitas, quæ est pulchritudo animæ: atque adeo posse tolli maculam culpa venialis ablique aliqua forma physice intrinsecā in homine, quia fuit sanctus, & rectus, sed postea solum condonatione Dei, sive hæc Dei voluntas terminetur per aliquam actionem physicam homini intrinsecam, sive per extrinsecam, sicut reatus pena posset condonari ablique illa forma physica, qua homo redderetur indignus pena.

28.

Neque hoc sequitur, diligere à Deo illum, qui adhuc odibilis est, cùm eodem modo intrinsecè se habeat sicut antea, ac per consequens habeat, quantum est ex se, eandem turpitudinem, & odibilitatem quam antea habebat, quæstante, non potest Deus illum diligere: motuum enim dilectionis debet præcedere ex parte obiecti ipsam dilectionem Dei. Respondeo enim, per ipsam condonatio-

nem Dei, licet extrinseca sit, & per eam non redatur homo pulcher; reddi tamen immaculatum, seu carentem macula: quia licet non auferant hoc, quod est peccasse; auferunt perficiencia illius peccati in ordine ad odium Dei, quatenus per condonationem cessat ius Dei ad odium hominis propter peccatum præteritum. Falsum ergo est, cum hominem adhuc esse odibilem, seu adhuc manere intrinsecè maculatum, & turpem ex parte sui sicut antea; nam perseverare maculam, & odibilitatem non est solum peccasse, sed peccasse, & non esse condonatum à Deo ius, quod ex peccato habuit ad odium illius hominis, ut infra latius explicabitur.

Sed adhuc vrgeri potest, & interrogari, quomodo ex mera voluntate Dei possit homo accipere novam denominationem immaculatum, non odibilem, &c. Nam voluntas illa Dei non incipit in tempore, sed fuit ab æternō; & tamen antea non dabit homini illas denominaciones; ergo non potest nunc incipere illa noua denominatio, nisi homo incipiat in se alter te habere per nouam formam sibi intrinsecam.

Respondeo, sicut ab æternō sunt illi adiutoria in Deo; sic ab æternō denominare obiectum amatum, vel odio habitum: non tamen amatum, vel odio habitum pro omni duratione, sed pro tali, vel tali duratione: quando ergo dicimus: Deus nunc amat Petrum; heri vero cum odio habebat; illud, *nunc*, & illud, *heri*, non se tenet ex parte amoris, vel odii, nec significant eorum durationem; sed magis se tenet ex parte obiecti: quatenus amor ille terminatur ab æternō ad Petrum existentem hodie, & propter bonitatem, quæ hodie est in Petro: odium vero ab æternō terminatur ad Petrum existentem heri, & pro illa duratione sola avertit Deum à Petro, sicut affectus amoris coniungit Deum cum Petro pro duratione hodierna; hoc est, inclinat ad conjunctionem cum illo pro hac duratione, non ad conjunctionem pro die hesterne. Voluntas ergo condonandi peccatum, quæ erat ab æternō in Deo, non denominabat ab æternō Petrum immaculatum, sed pro hodierno tempore; quia illa voluntas erat cedendi iuri, quod ex peccato habebat Deus ad odium hodiernum; hoc est, odium, quod terminaretur ad Petrum, prout existentem hoc dies non verò cedendi iuri ad odium Petri, prout existentis heri; & ideo hodie denominatur Petrus mundus, non heri, quia prout hodie existens, non potest haberi odio propter voluntatem aternam Dei, quia renunciavit iuri ad odium Petri prout hodie existens. Hæc ergo denominatio eo modo, quo incipit de novo, non incipit sine aliqua mutatione, non ex parte Dei, sed ex parte obiecti, minus enim aduenit duratio realis nova, pro qua Deus ab æternō amat, vel odit Petru prout existent in tali duratione: quare adueniente tali duratione, Petrus dicitur non odibilem, quia Petrus ut hodie existens non est obiectum odibile propter voluntatem, qua Deus ab æternō cessit iuri ad odium obiecti.

SECTIO IV.

Refertur, & impugnatur alia sententia.

Propter hæc Recentiores coacti assignare aliud intrinsecum præter gratia priuationem, quod sit peccatum habituale, dicunt, esse ipsum peccatum actualē præteritum, non physicè, sed moraliter perseverans in homine, quandiu non retractante, neque enim nouum est id, quod præteritum est *quod* physicè, manere moraliter, quandiu non retractantur.

ita manet voluntas consecrandi; quam sacerdos habet initio Missæ, & ex vi illius consecrat postea, etiam ne que attendat, neque recordetur: ita etiam manet impositio vocum ad significandum, & alia innumera, quæ permanent moraliter, & præstant in ordine ad prudentium estimationem eisdem effectus, quos præstarent, si permanent physice. Manet ergo moraliter actus peritius, v.g. præteritus; quia in ordine ad prudentium estimationem perinde est, quandiu non retractatur, ac si maneret physice in ordine ad maculandum hominem, & provocandum Deum ad iustum, & rationabiliter indignationem contra illum. Tollitur autem, inquit, hoc moralis perseverantia per condonationem Dei, ita tamen, ut non ideo Deus censetur esse causa huius perseverantie moralis peccati, eo ipso quod non condonat illud: sicut enim negatio caloris non est conservatio frigoris, sed est conditio requisita, ut duret frigus; ita negatio condonationis non est conservatio peccati, sed quidam Deus non condonat, desinet ponere conditionem impeditorum peccatum: & ita posset dici remouens prohibens, quia peccatum eo ipso quod non datur datur. Hinc inferunt ad ablationem huius perseverantie peccati necessariò requiri ex parte hominis aliquam retractationem peccati etiam in ordine ad potentiam Dei absolutam; quia quandiu non retractatur, non potest non in ordine ad prudentium estimationem censi moraliter perseverantias in ratione voluntarij; semper enim verum est, hominem voluisse perirurum, & non retractasse illam voluntatem, ac per consequens in ea perseverare. Posita tamen quæcumque retractatione etiam naturaliter potest peccatum à Deo condonari, & omnino de-

33.
conseruatio frigoris: at vero in perseverantia peccati præter negationem condonationis, & satisfactionis, solum inuenitur hominem peccasse conditum ab illa negatione, quod totum perseverat posita condonatione; ergo si peccatum habituale non includebat negationem condonationis, sed aliquid conditum ab ipsa, necesse est, manere omnino peccatum habituale etiam posita condonatione, cum maneat totum quod includebat peccatum habituale in ratione habitualis; vel dicendum est: peccatum in ratione habitualis aliquid includere præter hoc, quod est hominem peccasse.

Confirmatur secundò, quia peccatum habituale est illud totum, quod homines concipiunt ex parte obiecti, ut Deus possit rationabiliter homini irasci nunc, sicut antea, quando peccauit: homines autem ad hoc iudicium prudenter ferendum, non solum debent concipere, hominem peccasse (hoc enim etiam concipiunt post condonatum peccatum) sed etiam debent concipere, peccatum non esse condonatum, nec pro illo condigne satisfactione ergo hoc negatio quae etiam debet concipi ad illud prudens iudicium ferendum; est pars fundamenti, quod de facto datur ad illud iudicium; ergo est pars peccati habitualis: patet consequentia, quia peccatum habituale per te est actus præteritus manens in iudicio prudentium in ordine ad eisdem effectus, &c. illud autem, per quod manet in iudicio prudentium, non est solus actus præteritus, sed etiam negatio condonationis, & satisfactionis; ergo ipsa negatio est pars obiecti permanentis moralis, quam habet peccatum habituale. Fato, nec Deum verè irasci, nec homines iudicare prudenter, Deum irasci propter negationem condonationis hanc enim formaliter Deus non odit, sed solum aetum præteritum, qui malus fuit, ceterum quod ille actus præteritus maneat moraliter provocans odium, & iram Dei, hoc habet formaliter, scilicet partialiter à negatione condonationis, non solum ut à conditione extrinseca, sed ut à forma partiali, quam nisi intrinsecè inclusas, non intelligis conceptum adæquatum peccati habitualis in ratione habitualis, ut probauit. Quomodo autem possit peccatum habituale intrinsecè constitui ex aliquo, quod formaliter Deus non odio habeat? dicimus infra sententiam sequenti.

34.
Respondent aliqui, peccatum habituale non esse totum illud fundamentum iudicandi, peccatum præteritum maculare; sed illud, quod dat occasionem ad iudicandum de ipso eodem, quod macular nunc: negatio ergo condonationis licet sit fundamentum, ut iudicetur, peccatum præteritum nunc maculare; non tamen ut iudicetur, ipsam negationem condonationis maculare, & ideo ipsam non componit maculam habitualem, sed fundat. Sed contraria, quia peccatum præteritum in tantum perseverat habitualiter, seu moraliter in quantum fundat illud iudicium adæquate per suam entitatem, sed etiam per negationem condonationis, ergo à negatione condonationis habet formaliter partialiter perseverare moraliter in iudicio prudentium: ab illo enim habet formaliter perseverare in eo iudicio, & quo formaliter habet fundare illud iudicium, ergo cum à negatione condonationis habeat formaliter fundare illud iudicium, ab eadem habere debet formaliter perseverare in estimatione prudentium, alioquin absque illa negatione condonationis maneret totum esse peccati habitualis perseverantis, cum Retractatio peccati non requiretur, & fundatur ad illud delen-

35.
tationem sequenti.

Hoc inquam, in hac sententia non placet, nec satis intelligitur, cur magis pertineat intrinsecè ad peccatum habituale actus præteritus, quam negatio condonationis, vel satisfactionis: quia si peccatum habituale esset solus actus præteritus, negatio autem condonationis solùm esset conditio requisita, ergo non posset destrui peccatum habituale, nisi tolleretur hoc, quod est, auctum præterissim: consequens est falsum: nunquam enim tollitur hoc quod est hominem peccasse; & tamen destruitur peccatum habituale in ratione habitualis; ergo peccatum habituale in ratione habitualis plus est, quam hominem peccasse; nempe peccasse, & non esse condonatum peccatum: quare cum condonatio immediate destruet negationem condonationis, hinc fit, destruere peccatum habituale in ratione habitualis.

Confirmatur primò retorquendo exemplum, quod adducunt de negatione caloris, quæ non est conservatio frigoris, sed conditio ad ipsam: quod exemplum, si est ad rem portius probat, negationem condonationis non esse solam conditionem ad persistentiam peccati in conservatione frigoris inuenimus aliquid conditum adæquate à negatione caloris, nempe actionem positivam terminatam ad frigus, qua actione posita, semper manet

P. Joan de Lugo de Panteria.

36.
Secundò displicer in praedicto modo explicandi illud, quod dicunt, retractationem peccatoris requiri, & essentialiter ad condonationem, & ablationem dum,

peccati eo quod peccatum, quamdiu non retractatur, intelligitur manere in ratione voluntarij: hoc, inquam, semper mihi difficile fuit: qui si hæc ratio aliquid probat, probaret utique posita retractatione ex parte hominis, non solum per actum perfectæ contritionis, sed per attritionem, in modo per derelictionem naturalem, eo ipso non manere peccatum habituale; nam per te ad hoc requiritur ista retractatio, vt actus præteritus non maneat moraliter in ratione voluntarij, quod voluntarium non censetur tolli, nisi per contrariam voluntatem ipsius hominis. sicut voluntas consecrandi, vel applicandi Misericordiam pro aliquo tandem manet moraliter, quamdiu non reuocatur per voluntatem contrariantem ergo sicut voluntas illa præterita Sacerdotis tollitur formaliter per voluntatem contrariam, ita ut hac posita, iam non maneat moraliter illa prior; sic etiam actus perjurij non manebit in ratione voluntarij moraliter loquendo, eo ipso, quod ponatur voluntas contraria ex parte hominis: sed per te peccatum habituale in ratione habitualis includebat permanentiam moralis voluntarij præteriti, & ideo ad ablationem peccati requiritur retractatio, quia alioquin manet adhuc in ratione voluntarij, & per consequens in ratione peccati, ergo posita retractatione per quam formaliter auferetur perseveratio moralis voluntarij præteriti, non potest manere peccatum habituale in ratione essentiæ peccati habitualis.

Dicunt, istam retractationem non requiri vt formaliter delentem peccatum, sed solum vt conditionem, sicut applicatio agentis, licet essentialiter requiratur ad agendum, non est vt ratio formalis, sed solum vt conditio extrinseca, sine qua non potest poni actio: sic etiam retractatio requiritur essentialiter, vt cōditio, sine qua non potest poni condonatio Dei, per quam vt formâ deletur peccatum.

Sed contra, quia si retractatio essentialiter exigitur, non potest exigi vt sola conditio extrinseca, seu vt forma partialiter tollens peccatum, quia requiritur ad hoc vt peccatum præteritum non maneat moraliter in ratione voluntarij. Hoc autem prouenit à retractatione vt à forma, per quam formaliter redditus involuntarius actus præteritus, quare non est ad rem exemplum approximationis quæ solum est conditio ad agendum: nam approximatio secundum se, & formaliter solum tollit conditionem agentis, & passi, actio veð est ad aquarum forma à qua denominatur agens: in qua agentis denominatione non includitur, sed solum connatur presuppositum approximationis, seu indistincta: at vero retractatio nō habet aliquem effectum formalium qui solum connatur ad importetur per carentiam peccati, sed si requiritur, requiritur fæn, eo quo eius effectus formalis includatur in ipsa carentia peccati. Alioquin assigna mihi id, ratione cuius requiritur retractatio essentialiter? Nihil est aliud, nisi carentia voluntarij præteriti moraliter manentis, quæ per retractationem formaliter ponitur; hæc autem carentia per te ideo requiritur, quia si actus præteritus manet moraliter in ratione voluntarij, eo ipso intelligitur homo formaliter iniquus; quia illud voluntarium moraliter manens macular hominem & reddere moraliter iniquum, ergo per retractationem non solum vt conditionem sed vt formam tollitur aliquid, quod est macula, & iniquitas aliquo modo ipsius hominis, scilicet permanencia actus præteriti in ratione voluntarij, ergo retractatio nō se habet vt mera conditio extrinseca, sed vt forma partialis ad ablationem peccati, ergo posita retractatione iam non manet peccatum integrum & compleatum erâsi non sequatur condonatio. Fætendum ergo est, retractationem peccatoris non requiri essentialiter ad

condonationem, vel ablationem peccati, sed posse diuinum peccatum tolli sive per infusum ne gracie, sive per condonationem extrinsecam (de quo infra quæstio erit) sine illa retractatione ex parte peccatoris. Quomodo autem homo non maneat tunc maculatus; dicemus inferius,

Tertio denique displicet in prædicto modo dicendi, quod eius Autores explicantes efficiant peccati habitualis confundunt omnino voluntatem virtutalem, habitualem, & moralē videntes promiscue exemplis harum omnium ad declarandam permanentiam voluntatis præteritæ in peccatore; que gaudia occasio est, non leuis plurius difficultatum, & a quo cationum in hac materia, dum ea, quæ propria sunt vniuersitatis, applicantur alteri, & ea omnia applicantur peccato habituali. Quare summopere oportet has voluntates distinguere vt apparet, quæ illam tribuenda sit peccatori, dum eis in peccato habituali.

Voluntas ergo habitualis dicitur illa quæ prærita est, & non reuocata. Talis est quam habet factos applicans hodie sacrificium crastinum pro tali defuncto, & licet cras non recordetur huius voluntatis, dum tamen illam non reuocat, dicitur esse habitualiter in ea, & ideo re ipsa sacrificium prodest defuncto ex vi huius voluntatis; licet Valquez, & alii negent sufficere illam voluntatem habitualem, vt proficit defuncto, nisi adit alia virtualis relatione quo dixi dispe... de sacramentis in genere scilicet, & quidquid sit de hoc, certum mihi est, hanc voluntatem mere habitualem non sufficere ad meritum, vel demeritum operis sequentis, quia hec voluntas nullo modo influit in illud opus, sed est quædam relatio merè extrinseca, ex vi cuius non ponit ipsum opus; quare qui mane refert omnes suas actiones ad Deum, si postea pranurus ita se habet, ac si eam voluntatem non habuerit, nec comestio oritur ex ea voluntate, nec ex alia bona, & honesta, non magis meretur per comestionem, quam si eam voluntatem non habuerit.

Hæc voluntas habitualis tollitur omnino per retractationem, & reuocationem illius: quare qui heri habuit voluntatem occidendi, hodie perfuerat habitualiter in voluntate, & proposito homicidij, donec retractet illud propositum. Quod si hodie ex affectu iustitia, & odio iniustitia mutet propositum, & iam nolit occidere, non dicitur iam habere propositum habitualis homicidij, sed potius habere propositum habitualis contrarium.

Voluntas virtualis, seu virtualiter manens addit aliquid supra voluntatem habitualem, nempe influxum in operationem, quæ nunc humano modo ratione oritur ab illa voluntate priori. Huiusmodi est voluntas, quæ requisita ad conficiendum sacramentum, nā licet sacerdos consecrans, non recordetur actum, & distinctè prioris voluntatis, quam habet verè consecrat ex viruali intentione consecrandi, hoc est, ex priori intentione nunc influente ad prolacionem verborum non per se ipsam immediate, sed per aliud, in quod virtualiter manet, quod in mea lenitatem nihil aliud est, quam voluntas confusa, & referendo illam confusæ ad finem prioris voluntatis, quod quia confusæ, & impercepibili est illius, vix villam exigit attentionem, nec possimus illius expectationem reddere; sicut nec musicus dicitur expectare actualiter dictamen artis, & voluntatem, qua pulsat citharam distractus ad fabulas, vel negoti, licet reuera habeat etiam tunc aliquam temorem adtentiam actualiter, & voluntatem etiam actualiter mouendi taliter digitos, Hinc etiam voluntatem virtuali habet operarius conductus ad laborandum in

In vinea, nam licet singulis momentis non recordetur distincte mercedis, pro qua laborat; confusè tamen & implicitè ex vi illius mouetur etiam nunc ad laborandum. Vide que latè dixi dicta disp. 8. de Sacramentis in genere sect. 5.

Hac voluntas virtualis tollitur non solum per retractionem sed etiam per omnino dampnum obliuionem, & interruptionem: nam sacerdos intendens baptizare puerum postea illius intentionis immemor fundens aquam ad eum lauandum, non baptizat, etiā si post lotionem immediatè proferat verba; quia nimur illa actio non procedit ex priori intentione. Quare nequam potest dici peccatum habituale includere actionem præteritorum virtualiter perseverantem; nec exemplum sacerdotis, cuius intentio consecrandi manet moraliter, & virtualiter, etiam dum distractatur, est vtile, vel aptum ad declarandam essentiam peccati habitualis, quia illa intentio sacerdotis manet virtualiter eò quod maneat cum virtute sufficiente ad operandum per aliam voluntatem confusum actualē, ut vidimus, ut in peccatore etiam dormiente, & mente manet peccatum habituale, non quia modo physicè operetur, aut quia peccator etiam implicitè, & confuse velit illud prius obiectum, cum supponamus, hominem vel illum alium priorem furti iam forsitan retractasse per alium contrarium iustitiae, vel saltem priorem voluntatem fuisse omnino interruptam, & extintam per naturalem obliuionem, non minus, quam si unquam profsus in nomine extitisset. Scio, aliquando voluntatem istam virtualē appellari nomine *habitualis* lato modo: Ceterum hoc est applicare speciei nomen generis; quare cum possit esse occasio equiuocationis melius erit appellare eam proprio nomine virtualē, & relinquere illud nomen habitualis alteri voluntati supra explicatae.

Denique alia dicitur voluntas moraliter perseverans, qua magis pertinet ad explicandum peccatum habituale; & quæ non requirit permanentiam virtualē secundo loco explicatam, nec etiam habitualem primo loco posita quia etiam si retractetur prior voluntas, potest adhuc moraliter perseverare in prudentium iudicio, licet nec habitualiter, nec virtualiter maneat. Exemplum habes in voto religionis, v.g. quod aliquis emisit: potest illa voluntas tripliciter perseverare. Primo habitualiter, quando non retractatur per aliam contrariam: tunc enim licet homo non recordetur actu prioris voti, censetur habitualiter perseverare in priori voluntate religionis. Secundo perseverat etiam virtualiter, quando aliquis ex ea voluntate venit Roman, v.g. ad procurandum ingressum Religionis: dum enim ex ea voluntate ponit media, dum ambulat, dum comparat necessaria, virtualiter habet priorem voluntatem per aliā confusam, & implicitam modo supra explicato. Denique potest perseverare moraliter, etiam si nec virtualiter, nec habitualiter maneat: Nam licet aliquis votum non cureret implere, in modo contrariam voluntatem, & propositum habeat; adhuc prior voluntas manet moraliter in ordine ad pariendam obligationem, quam peperit in principio. Item potest ē contra illa voluntas habitualiter perseverare in homine, qui eam non retractavit, & non manere moraliter votum, quia Pontificis voti consensu fortassis iam illud abstulit. Similiter ergo peccatum præteritum potest virtualiter perseverare quando homo ex priori voluntate incepsit iter agit ad mē handum: potest item perseverare solum habitualiter, quando homo priorem voluntatem non retractavit, licet eius non actu recordetur: denique potest perseverare moraliter, qui a licet homo eam retractaverit: potest adhuc manere

P. Joan. de Lugo de Panini:

in ordine ad constituendum hominem reum, & ini-
micum Dei, ut infra explicabimus.

Hinc infero, in ordine ad explicandam essentiam peccati habitualis, parum conducere exempla defuncta ès permanentia voluntatis humanæ, quæ virtualiter, vel habitualiter perseverat: solum enim sunt ad rem exempla voluntatis moraliter perseverantibus independenter ab eo, quod retractetur, vel non retractetur, ut contingit in voto, & aliis obligacionibus. Neque enim peccatum habituale est voluntas præterita habitualiter manens ex eo quod non sit retractata; sicut manet voluntas applicandi sacrificium crastinum pro tali defuncto, quandiu per contrariam voluntatem non retractatur. Alioquin sicut illa intentio sacerdotis non manet habitualiter, postquam retractatur ex quocumque motu retractetur; sic etiam peccatum habituale furti non maneret, si homo priorem voluntatem furandi retractauit, etiamsi ex alio motu turpi eam retractasset; quia re vera iam hic homo non magis manet in ea voluntate priori quam si ex motu institeret eam retractasset. Consequens autem est sat absurdum, & contra ipsos adulterarios, qui ad tollendum peccatum habituale exigunt essentialiter retractionem ex-motu honesto: sed non satis consequenter, ut dixi, quia per utramque retractionem manet aquæ in voluntarium obiectum prius volitum, & aquæ tollitur prius voluntatum in ratione voluntarij habitualis.

SECTIO V.

Explicatur vera sententia de effen- tia peccati habitualis.

Pro explicatione verae sententie, obseruandum est, Primo ex dictis sectione precedenti, posse aliquem actum, postquam physicè transit, manere moraliter, ut constat mille exemplis: voluntas enim, qua quis votum religionem, licet physicè transierit manet moraliter obligans hominem ad reddendum quod promisit; & hoc quidem licet postea eam voluntatem retractauerit per aliam contrariam. Manere autem moraliter nihil aliud est, quam in aestimatione prudentum perinde actu obligari hominem ex voto præterito, ac si nunc actu voveret, quandiu votum à Deo non remittitur: item voluntas, qua quis contrahit matrimonium, licet physicè transeat, & licet maritus resipiscat, & retractet voluntatem, adhuc moraliter perseverat, hoc est, in aestimatione prudentum censetur præsens, seu obligare, & obnoxium reddere hominem uxori; non minus, quam si actu existeret prior voluntas.

Petes, quid sit illa perseverantia moralis actus præteritana sit aliqua vera entitas, an mera denominatio ficta? Respondeo breuiiter, de re ipsa satis constare apud omnes, nisi ex industria velit aliquis eam nimis investigando reddere obscuram. Possumus ergo loqui de moralitate illa formaliter, vel fundamentaliter. Formaliter quidem est aestimatio prudentis hominum, qui merito censem in ordine ad obligandum perinde esse, ac si nunc existeret actu prior voluntas, & denominatiū ab hoc iudicio hominum dicitur moraliter perseverare nunc voluntatem priorem, id est, perseverare in prudenti aestimatione, & iudicio; denominatiū, inquit, ab actuали iudicio, vel saltem possibili in potentia proxima.

Si vero haec moralitas sumatur fundamentaliter, pro ipso fundamento, quod homines habent ad illud iudicium ferendum, hoc sanè ex parte obiecti nihil aliud est, quam hominem voulisse, v.g. nec à D:o

44.
Potes t aliquid
actus postquam
physicè man-
sit, maneret
moraliter.

45.
Quid sit per-
severantia mo-
ralis peccati:

46.